metais organizuoti ir finansuoti tolesnius šio rūsio archeologinius tyrimus, t. y. ištirti rūsyje galbūt esančius kitus užkastus palaidojimus, ir tik po to spręsti dėl rūsio patalpos sutvarkymo ir parengimo pagarbiam ištirtų palaidojimų perlaidojimui.

The Investigation of the Coffins at the Holy Trinity Uniate Church in Vilnius

During recent work in putting Holy Trinity Church of the Vilnius Basilian monastery building complex in order, the investigation and reburial of the disorderly remains in the crypt in front of the main altar was organised. The entire 8.7x5.8 m crypt was full of coffins, some of which had disintegrated, and among the coffins isolated bones and brickbats were visible (Figs. 1, 2).

53 coffins with burials as well as isolated bones ascribable to another roughly 50–60 individuals were discovered during the investigation. The last time a coffin was deposited in the crypt was 1965 because some of the coffins contained pieces of newspaper from that time. Some of the coffins were adorned with religious symbols for Jesus or the Virgin Mary, some with other symbols (e.g. a skull and bones), 14 coffins had the individual's name, some of the coffins had been painted black and adorned with white crosses, etc. Among the deposited individuals, males predominated, there being only one female. Five well-mummified remains were discovered (Fig. 3).

Very few clothing and apparel fragments were found, and no footwear. The everyday outerwear of the Uniate clergymen was a long, dark, stand-up collar with a hood with two long, double thickness, cloth lappets in front that fell upon the chest. The only such hood, which was made of thin brown wool, was found together a brown velvet cap in coffin 31 (Fig. 4).

In performing the liturgical rites, Uniate priests must wear an epitrachelion; five epitrachelions or fragments of them were found during the investigation. The mummified remains of a clergyman buried with an epitrachelion were discovered in coffin 49 (Fig. 5). Some of the finds were articles that had been worn for years or items that the monks had actually used. The first group consists of paramandyai (Fig. 6), 36 of which were found. Orthodox monks used to wear them on their back, suspended by four cords under their clothing; the other ends of the cords formed a cross on their chest. Rosary beads (Fig. 7) (in 12 coffins), medals (Figs. 8, 9), crosses, and pouches were also discovered.

Vismantas Muralis

Lapių šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

2015 m. vasario mėnesį sugriuvo Lapių šv. Jono Krikštytojo bažnyčios (Kauno r.) šventorių supanti atraminė sienutė, atitrūko ir į statų kalvos šlaitą nuslinko iš PV pusės šventorių supanti 11 m ilgio sienutės atkarpa (bendras sienutės ilgis – 73,4 m). Ši griūtis sukėlė ir dalinę šventoriaus šlaito eroziją. Todėl buvo užsakyti žvalgomieji tyrimai bei žvalgymai, kurių metu ištirtos dvi 4x2,5 m bei 5x2 m dydžio žvalgomosios perkasos, papildomai žvalgyti du 7,5 m^2 bei 33 m^2 plotai. Iš viso perkasomis iki įžemio ištirtas 20 m^2, o žvalgytas 40,5 m^2 plotas (1 pav.).

Pirmoji Lapių bažnyčia statyta 1639 m. Maskvėnų invazijos metu 1655–1661 m. bažnyčia buvo suniokota. Atstatyta 1720 m. XIX a.

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2015 m. tirtos perkasos; 2 – 2015 m. žvalgyti plotai; 3 – tvora; 4 – projektuojamas drenažas; 5 – sklypo ribos; 6 – veikiančios kapinės. V. Muralio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the evaluation site: 1 – trenches excavated in 2015; 2 – areas surveyed in 2015; 3 – fence; 4 – planned drainage; 5 – plot boundaries; 6 – active cemetery

pabaigoje bažnyčia rekonstruota, tada šventorius aptvertas 53,4 m ilgio mūro tvora, o kalno PR šlaitas apsodintas medžiais, siekiant sustabdyti jo slinkimą.

Tyrimų metu šventoriaus PV dalyje 4x2,5 m dydžio ***perkasoje 1*** po paviršiniais 25–30 cm storio (dekoratyvinės velėnos bei žvyro) sluoksniais rastas 0,5–1,3 m storio permaišyto ar supiltinio juodžemio rekonstrukcinis sluoksnis, kuris storėja bei leidžiasi šventoriaus P, PV šlaitų link. Manoma, kad šis sluoksnis supiltas XIX a. II pusėje, vienos didžiausių istoriniuose šaltiniuose minimų bažnyčios rekonstrukcijos darbų metu. Žinoma, kad pati bažnyčia buvo perstatyta ar išplėsta, tuo pat metu pastatyta visą šventorių juosusi

2 pav. Perkasa 1, kapas 1 iš ŠV. V. Muralio nuotr.

Fig. 2. Trench 1, burial 1, as seen from the NW

3 pav. Perkasa 1, kapas 3 iš ŠV. V. Muralio nuotr.

Fig. 3. Trench 1, burial 3, as seen from the NW

atraminė sienutė, o iki tol buvę gana statūs bažnyčios šventorių iš P, PV supę šlaitai naujai planiruoti ir užpilti minėtuoju sluoksniu, tokiu būdu pakeliant bei išlyginant žemės paviršių.

Po minėtuoju sluoksniu perkasoje rastas 0,5–1,3 m storio permaišyto ar perkasto molio sluoksnis be jokių datuojančių radinių. Šis molio sluoksnis yra buvęs natūralus kalvos paviršius. Jis daugelyje vietų perkastas. 2 m gylyje nuo žemės paviršiaus sluoksnyje surastas gerai išlikęs *kapas 1* su įkapėmis – trimis drabužių sagomis (2 pav.). Po šiuo kapu, 2,15 m gylyje nuo žemės paviršiaus rastas kitas, įkasant kapą 1 apardytas *kapas 2* su įkapėmis – dviem žalvarinėmis drabužių sagomis, rastomis krūtinės srityje (3 pav). Šių kapų duobės maišytame grunte neišsiskyrė. Taip pat šiame sluoksnyje surasta pavienių žmonių skeleto dalių. 2,3 m gylyje nuo žemės paviršiaus perkasos įžemyje išsiskyrė *kapo 3* duobė, kurioje surastas trečias mirusysis su įkapėmis – jo krūtinės srityje rasta kaulinė saga bei žalvarinis kryželis (4 pav.). VU MF atlikus šių kapų antropologinius tyrimus nustatyta, jog kapuose buvo palaidoti vyrai. Sprendžiant pagal palaidojimo orientaciją (visi mirusieji palaidoti galvomis į ŠV), įkapes bei medinius karstus, šventoriuje surasti palaidojimai datuojami XVIII–XIX a.

Atlikus pavienių žmonių kaulų antropologinius tyrimus nustatyta, jog šioje šventoriaus vietoje buvo palaidoti dar 8 mirusieji (nustatyta 6 mirusiųjų lytis bei amžius: 3 vyrai bei 3 moterys).

Šventoriaus ŠR dalyje tirtos 5x2 m dydžio ***perkasos 2*** PV dalyje (arčiau bažnyčios) 70–95 cm gylyje nuo žemės paviršiaus (po 15–20 cm storio paviršiniais bei 50–70 cm storio permaišyto molingo juodžemio sluoksniais) dalinai atidengtos dvi 1,4x1 m bei 1,4x1,2 m dydžio laidojimo *kriptos 1, 2*. Kriptos orientuotos PR–ŠV kryptimi, datuojamos XVIII–XIX a. Tiksliau datuoti gali padėti papildomi detalūs tyrimai šventoriuje.

Likusioje perkasos dalyje iki paskutinės bažnyčios rekonstrukcijos buvęs žemės paviršius – apie 20–25 cm storio juodžemio sluoksnelis – buvo rastas tik 1,6–1,8 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, kas rodo, jog ir šioje šventoriaus dalyje minėtos rekonstrukcijos metu vykdyti dideli žemės planiravimo darbai.

4 pav. Kapo 3 įkapės. V. Muralio nuotr.

Fig. 4. Grave goods from burial 3

Šventoriaus P dalyje žvalgytame ***plote 1*** 40–60 cm gylyje nuo žemės paviršiaus rastos bei dalinai atidengtos dar dvi laidojimo *kriptos 3, 4*. Jos buvo 1,6x0,6 m bei 1,2x0,6 m dydžio. Atidengta iki 60 cm nuo jų viršaus. Šalia kriptų datuotinų radinių neaptikta. Manoma, kad jos turėtų būti datuojamos panašiai kaip ir perkasoje 2 surastos laidojimo kriptos.

Lapės Church of St John the Baptist

During the field evaluation, 20 m^2 were excavated and 40.5 m^2 surveyed in the churchyard of the Lapės Church of St John the Baptist (Kaunas District) (Fig. 1). Three male 18th–19th-century burials in wooden coffins with the heads to the NW were discovered in trench 1 in the SW part of the churchyard (Figs. 2–4). Two crypts, nos. 1 and 2, which have been preliminarily dated to the 18th–19th centuries, were found in trench 2 in the NE part of the yard. Another two crypts unearthed in surveyed area 1 in the S part of the yard have been analogously dated.